

Azərbaycan Tibb Universiteti

İctimai sağlamlıq və səhiyyənin
təşkili

“TƏSDİQ EDİRƏM”

İctimai sağlamlıq və səhiyyənin təşkili
kafedrasının müdiri prof., Çobanov R.Ə.

Fənni üzrə

İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(SILLABUS)

İMZA _____
16.11.2021

İXTİSAS (FAKÜLTƏ)

İCTİMAİ SƏHIYYƏ

FƏNNİN KODU:

İPF – B41

FƏNNİN NÖVÜ:

MƏCBURİ

FƏNNİN TƏDRİS SEMESTRİ:

P – 6

FƏNNİN KREDİTİ:

4

FƏNNİN TƏDRİS FORMASI:

əyani

FƏNNİN TƏDRİS DİLİ:

azərbaycan, rus, ingilis

KAFEDRANIN ƏLAQƏ

VASİTƏLƏRİ:

E.mail:

Adres: gmail.com (E-mail)

012 590 30 35;

rafiq2020@rambler.ru

organization_ph@amu.edu.az

PREREKVİZİTLƏR:

Fənnin tədrisi üçün öncədən tədrisi vacib olan fənlər: Mikrobiologiya, Yoluxucu xəstəliklər, Epidemiologiya, Gigiyena

KOREKVİZİTLƏR:

Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin tədrisi olunması zərurəti yoxdur.

KURSUN TƏSVİRİ:

İctimai sağlamlıq və səhiyyənin təşkili fənni, digər nəzəri və praktiki təbabət fənnləri ilə (farmakologiya, anatomiya, gigiyena və ekologiya, fiziologiya, terapiya, pediatriya, cərrahiyyə və digər elm sahələri ilə) qarşılıqlı əlaqə və vəhdət halında ictimai sağlamlığa təsir edən amilləri və bu sahədə səhiyyənin təşkili məsələlərini öyrənir.

KURSUN MƏQSƏDİ:

Əhalinin sağlamlığı, onun sosial mahiyyəti, xəstələnmə, əlillik, demoqrafik proseslər, tibb və səhiyyədə mövcud olan nəzəri sistemlər, sağlamlığın risk faktorları, sanalogiya, valeologiya mühüm sosial-gigiyenik problemlər -onların ayrı-ayrılıqda təsviri, səhiyyə anlayışı, struktur elementləri, səhiyyədə idarəetmə, müalicə-profilaktika idarələri bölmələri ilə tələbələri tanış etməkdir.

KURSUN NƏTİCƏLƏRİ:

Fənnin mənimsənilməsi ilə tələbələr ictimai sağlamlıq, onun sosial mahiyyəti, tibbi-demoqrafik proseslər, mühüm sosial-gigiyenik problemlər, səhiyyədə idarəetmə, marketinq, menecer fəaliyyəti, səhiyyə orqanlarının struktur bölmələri, quruluşu, illik hesabatlarının tərtib edilməsi qaydası, səhiyyənin planlaşdırılması, proqnozlaşdırılması üsulları, maliyyələşdirilməsi, smetanın tərtibi qaydası-səhiyyənin iqtisadiyyatı, iqtisadi səmərəlilik və s. həyata keçirməyi bacarmalıdır

FƏNN ÜZRƏ PRAKTİK MƏŞĞƏLƏ MÖVZULARI:

N	Mövzuların adı	Saat
1	Tibbi statistikanın əsasları. Ehtimal nəzəriyyəsi. Statistik tədqiqatın növləri. Tələbələrin tədqiqat vərdişləri	2
2	Tibbi statistik tədqiqatların təşkili və mərhələləri. Tədqiqatın planlaşdırılması	2
3	Seçmə üsulla tədqiqatın təşkili qaydası. Seçmənin zəruri minimum miqdarının müəyyənləşdirilməsi metodikası. Böyük ədədlər qanunu	2
4	Mütləq və nisbi kəmiyyətlər	2
5	Qrafik təsvirlər	2
6	Hadisələrin inkişaf dinamikasının qiymətləndirilməsi. Dinamik sıraların təhlili metodikası	2
7	Variasion statistika. Orta kəmiyyətlər, onların növləri. Hesablanması qaydaları	2
8	Variasion sıranı xarakterizə edən kəmiyyətlər	2
9	Demografik göstəricilərin hesablanması və təhlili metodikası	2
10	Xəstələnmə və əlillik göstəricilərinin hesablanması və təhlili metodikası	2
11	Əmək qabiliyyətini müvəqqəti itirməklə xəstələnmənin təhlili. Tibbi-sosial ekspertiza	2

12	Standartlaşdırma üsulları, növləri və tətbiqi qaydaları. Vasitəsiz standartlaşdırma üsulu	2
13	Hadisələr arasında əlaqənin öyrənilməsi. Qeyri-parametrik statistik üsullar	2
14	Müvafiqlik əmsalı	2
15	İterasiya əmsalı	2
16	Cərgəvi koorelyasiya əmsalı	2
17	Xətti koorelyasiya əmsalı	2
18	Regressiya təhlili	2
19	Proqnozlaşdırma üsulları. Proqnozlaşdırmanın ekstrapolyasiya üsulunun tibb və səhiyyədə tətbiqi	2
20	Əhaliyə müalicə-profilaktika yardımını göstərən tibb müəssisələrinin təsnifatı. Stomatoloji yardımın təşkili xüsusiyyətləri	2
21	Tibb müəssisələrinin fəaliyyətinin idarə olunmasında informasiyanın rolu. Qeyd və hesabat sənədləri	2
22	Əhaliyə ambulator-poliklinika yardımının təşkili. Poliklinikaların quruluşu, iş prinsipləri	2
23	Poliklinikanın fəaliyyət göstəriciləri və onların təhlili	2
24	Əhaliyə stasionar yardımın təşkili xüsusiyyətləri. Xəstəxanaların növləri, quruluşu, kateqoriyaları, fəaliyyətinin təşkili	2
25	Xəstəxanaların fəaliyyətinin əsas göstəriciləri və onların təhlili	2
26	Əhaliyə stomatoloji yardım göstərən tibb müəssisələri, onların tipləri, quruluşu, işinin təşkili	2
27	Əhaliyə stomatoloji ambulator-poliklinika yardımının göstərilməsi. Stomatoloji poliklinikaların fəaliyyət göstəricilərinin təhlili	2
28	Stomatoloji stasionar yardımın təşkili xüsusiyyətləri	2
29	Ana və uşaqların mühafizəsi sistemi. Doğum evi, perinatologiya mərkəzləri	2
30	Doğum evinin və perinatologiya mərkəzlərinin fəaliyyətinin təhlili	2
31	Uşaq poliklinikasının və uşaq xəstəxanasının fəaliyyətinin təhlili	2
32	Məktəb və məktəbəqədər müəssisələrdə tibbi xidmətin təşkili	2
33	Gigiyena və epidemiologiya mərkəzi, quruluşu, işinin təşkili,	2
34	GEM-inin fəaliyyət göstəricilərinin təhlili	2
35	Səhiyyənin idarə olunması və menecment. Səhiyyədə marketinq. Maya dəyəri, qiymət və rentabellik	2
36	Səhiyyənin iqtisadiyyatı. İqtisadi səmərə və iqtisadi səmərəlilik. Səhiyyənin iqtisadi problemləri	2
37	Səhiyyənin planlaşdırılması üsulları	2

38	Əhalinin tibbi yardıma tələbatın təyini qaydaları	2
	Cəmi	76

FƏNN ÜZRƏ MÜHAZİRƏ MÖVZULARI:

N	Mövzuların adı	Saat
1	“İctimai sağlamlıq və səhiyyənin təşkili” fənninin məqsədi, vəzifələri, tədqiqat üsulları, inkişaf tarixi, problemləri. Səhiyyənin hüquqi əsasları. Əhali, tibb və səhiyyə haqqında olan nəzəriyyələr. Tibbi etika və deontologiya	2
2	Əhalinin sağlamlıq vəziyyəti və onun öyrənilməsi üsulları. İctimai sağlamlığa təsir edən amillər. Ekologiya, ekoloji vəziyyətin qiymətləndirilməsi	2
3	Tibbi demoqrafiya və xəstələnmə, ictimai sağlamlığın meyarları. Xəstələnmənin öyrənilməsi üsulları, göstəriciləri. Əhali patologiyasının tipləri	2
4	Səhiyyə sistemi, onun vəzifələri və prinsipləri. Səhiyyənin problemləri. İnkişaf etmiş ölkələrdə səhiyyə sistemləri. Dövlət, özəl və sığorta səhiyyə sistemlərinin xüsusiyyətləri	2
5	Səhiyyənin idarə olunması və menecment. İdarəetmənin kateqoriyaları. Səhiyyədə marketinqin əsasları.	2
6	Əhaliyə tibbi xidmətin təşkilinin elmi əsasları. Səhiyyənin planlaşdırılması	2
7	Səhiyyənin iqtisadiyyatı və maliyyələşdirilməsi	2
	Cəmi	14

Fənnin bütün bölmələri üzrə nümunəvi testlər hazırlanır və elektron variantda Universitetin rəsmi saytında virtual bazaya yerləşdirilir.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ:

Avropa Kredit Transfer Sistemi üzrə təhsil alan tələbələrin biliyi çoxballı şkala üzrə qiymətləndirilir. Tələbə fənn üzrə maksimum 100 bal toplaya bilər. Bu balların 50-si tələbənin semestr ərzindəki fəaliyyətinə, 50-si isə yekun imtahanın nəticələrinə görə toplanır.

Semestr ərzində tələbənin fəaliyyətinə verilən 50 bal aşağıdakıları nəzərə almaqla müəyyənləşdirilir:

- Dərsə davamiyyətə görə -10 bal
- Sərbəst işlərə görə -10 bal
- Gündəlik sorğuların (nəzəri biliklərin və bacarıqların) nəticələrinə görə - 30 bal

2018/19-cu tədris ilindən etibarən tələbələrin fənn üzrə dərsə *davamiyyətinə görə balların hesablanması* aşağıdakı cədvələ müvafiq aparılır:

Kreditlər	Saat	10 bal	9 bal 10%-ə qədər	8 bal 20%-ə qədər	İmtahana buraxılmır
2	30 saat	0 saat	1-3 saat	4-6 saat	7 saat və çox
3	45 saat	0 saat	1-5 saat	6-9 saat	10 saat və çox
4	60 saat	0 saat	1-6 saat	7-12 saat	13 saat və çox
5	75 saat	0 saat	1-8 saat	9-15 saat	16 saat və çox
6	90 saat	0 saat	1-9 saat	10-18 saat	19 saat və çox
7	105 saat	0 saat	1-11 saat	12-21 saat	22 saat və çox
8	120 saat	0 saat	1-12 saat	13-24 saat	25 saat və çox
9	135 saat	0 saat	1-14 saat	15-27 saat	28 saat və çox
10	150 saat	0 saat	1-15 saat	16-30 saat	31 saat və çox

2018/19-cu tədris ilindən etibarən mühazirələrin 40%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə (təcrübi, yaxud seminar məşğələlərə davamiyyətdən asılı olmayaraq) həmin fəndən imtahana buraxılmır. Mühazirələrdən buraxılan dərslərin həmin faizinin hesablanması aşağıdakı cədvələ müvafiq aparılır:

Mühazirələrin sayı	Mühazirələrə ayrılan ümumi saatlar	İmtahana buraxılmır (mühazirələrdən buraxılan saatlar)
2	4 saat	2 saat və çox
3	6 saat	3 saat və çox
4	8 saat	4 saat və çox
5	10 saat	5 saat və çox
6	12 saat	5 saat və çox
7	14 saat	6 saat və çox
8	16 saat	7 saat və çox
9	18 saat	8 saat və çox
10	20 saat	9 saat və çox
15	30 saat	13 saat və çox

TƏLƏBƏNİN NƏZƏRİ BİLİYİNİN CARİ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Semestr ərzində tələbənin nəzəri biliyi praktik məşğələlərdə tələbədən ən azı üç dəfə sorğu əsasında 10 ballı şkala üzrə (maksimum 10 balla) qiymətləndirilir. Məsələn, tələbə gündəlik sorğulardan 6, 7 və 8 bal almışsa, onda onun orta qiyməti 7 balla qiymətləndirilir. Bu ədədi üçə vurmaqla semestr ərzində məşğələlərdə sorğular nəticəsində tələbənin topladığı yekun bal – 21 alınır. Gündəlik sorğuların nəticəsi müəllimin jurnalında düzəlişlərə yol verilmədən qeyd edilməlidir. Bu zaman həm müəllimin jurnalında, həm də qrup jurnalında ayrı-ayrı fənlər üçün ayrılmış müvafiq səhifələrdə hər dərs günü üçün dərsdə iştirak etməyən tələbələrə həmin saata “q/b”, sorğulara cavab verənlərə müvafiq “bal”, dərsdə iştirak edən, lakin qiymət almayanlara isə “i/e”(iştirak etdi) yazılmalıdır. Beləliklə, tələbələrin adlarının qarşısında boş xana saxlanılmamalıdır. Bunların əsasında isə sonda tələbənin fənn üzrə semestr ərzində topladığı balın yekun miqdarı göstərilməlidir. Tələbənin semestr ərzində topladığı yekun bal tələbənin biliyini obyektiv əks etdirməlidir:

50 bal – imtahana qədər, o cümlədən:

10 bal – dərsə davamiyyət,

10 bal – sərbəst iş,

30 bal – nəzəri biliyin praktik məşğələlərdə qiymətləndirilməsi.

SƏRBƏST İŞLƏRƏ GÖRƏ GÖRƏ BALLARIN HESABLANMASI

Tələbələr semestr ərzində 10 sərbəst iş hazırlamaladırlar. Dərs yükü az olduqda 5 iş (2 bal qiymətləndirmə etibarilə) qəbul etmək olar. Hər bir sərbəst iş bir balla qiymətləndirilir, beləliklə, sərbəst işlərə görə balların maksimum miqdarı 10-dur. Sərbəst işlərin siyahısı fənnin proqramına uyğun olaraq kafedrada hazırlanır və semestrin ilk həftəsində hər bir tələbəyə verilir. Hər bir sərbəst iş tələbə tərəfindən 1-2 səhifəlik yazılı formada hazırlanır. Sərbəst işi hazırlayan tələbə əvvəlcə ona verilmiş mövzunu öyrəndikdən (mənimsədikdən) sonra həmin mövzu üzrə informasiyanı sərbəst şərh etməklə işi yazır. Mənbəyindən asılı olmayaraq işi

yazarkən köçürmə hallarına yol verilmir! Sərbəst iş tələbənin istəyindən asılı olaraq əlyazması, eləcə də kompyuter mətnləri, slayd təqdimatı şəklində ola bilər.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası – Bakı, 1995
2. Cabbarov M.S. “Tibbi sanitar xidmətlə təminatın təşkilatı metodik aspektləri” - Bakı, 1993, 59 s.
3. Cabbarov M.S. “Sosial gigiyena və səhiyyənin təşkili” – Bakı, 2001, 62 s.
4. Cabbarov M.S. “Tibbi statistika kursu” – Bakı, 2000, 119 s.
5. Çobanov R.Ə, Cəlilova C.A. “İnsan helmintozları” – Bakı, 1997, 157 s.
6. Çobanov R.Ə. “İnsan protozozları” – Bakı, 2006, 279 s.
7. Çobanov R.Ə, Xudaverdiyeva H.M, Ələkbərov M.M. və başqaları “Sosial gigiyena və səhiyyənin təşkili” – Bakı, 2007, 408 s.
8. Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu – Bakı, 1997.
9. Ələkbərov M.M. “Azərbaycan Respublikasında sanitar-epidemioloji xidmətin təşkili və idarə olunması” – Bakı, 2003, 191 s.
10. Əliyev A.F. “Tibbi statistikanın nəzəri və metodoloji əsasları” – Bakı, 2003, 143 s.
11. Fel İ.İ, Əhmədov Ə.Ə. “Tibbi statistikadan dərs vəsaiti” – Bakı, 1973, 114 s.
12. Fel İ.İ, Əliyev A.Ə, Truman G.L. “Səhiyyədə iqtisadiyyat, planlaşdırma, idarəetmə, maliyyələşdirmə və əməyin elmi təşkili” – Bakı, 1978, 59 s.
13. İnsanov Ə.B. “Azərbaycan səhiyyəsinin tarixi” – Bakı, 2003, 451 s.
14. Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu – Bakı, 1992, N 371.
15. Donaldson R, Donaldson L “Essential Public Health Medicine” – Dordrecht, 2003, 448 p.
16. Ellencweig A. “Analyzing Health Systems” – Oxford, 2002, 823 p.
17. Gray A, Payne P. “World health and disease” – New York, 1993, 212 p.
18. Green L. “Community Health” – St. Lou s, 2004, 473 p.
19. Gold bloom R. “Preventing Disease” – New York, 2002, 633 p.
20. Jacobs P. “The Economics of Health and Medical Care” – Gaithersburg, 2001, 643 p.
21. Last V. “Public health and human ecology” – Stamford, 1998, 454 p.
22. McNeill W. “Plagues and Peoples” – New York, 1976, 542 p.
23. Miller C, Adams-Taylor S. “Monitoring Children’s Health” – Washington, 1999, 723 p.
24. Rase G. “The- Strategy of Preventive Medicine” – Oxford, 1993, 462 p.
25. Rothman K. “Modern epidemiology” – Little, 1996, 632 p.
26. Rosen G. “History of Public Health” – Baltimore, 1993, 617 p.
27. Shah C. “Public Health and Preventive Medicine” – Toronto, 2004, 506 p.
28. Sloan M, Chmel M. “The Quality Revolution and Helth Care” – Wisconsin, 2001, 737 p.
29. Wear A. “Medicine in Society: Historical ssays” – Cambridge, 1992, 723 p.

30. Willeth W. "Nutritional Epidemiology" – New York, 1990, 542 p.
31. Алиев А.Ф. «Преждевременная смерть как социальная проблема» - Баку, 2001, 164 с.
32. Бедный М.С. «Демографические факторы здоровья» - М, 1984, 246 с.
33. Беляков В.Д, Яфаев Р.Х. «Эпидемиология» - М, 1989, 416 с.
34. Джаббаров М.С. «Научные основы прогнозирования ресурсного обеспечения здравоохранения сельских районов» - Баку, 1999, 220 с.
35. Лякин Г.Ф. «Биометрия» - М, 1973, 343 с.
36. Лисицын Ю.П. «Здоровье человека – социальная ценность» - М, 1988, 261 с.
37. Лисицын Ю.П. «Теории медицины XX века» - М, 1999, 176 с.
38. Лисицын Ю.П. «Общественное здоровье и здравоохранение» - Ст. Петербург, 2002, 517 с.
39. Мак-Лэклэн Т. «Планирование служб здравоохранения» - Копенгаген, 1982, 315 с.
40. Маскон М, Альберт М, Хедоури Ф. «Основы менеджмента» - М, 1997, 463 с.
41. Миняева В.А, Вишнякова. «Общественное здоровье и здравоохранение» - М, 2002, 422 с.
42. Лисицын Ю.П. Г.Э.Улумбекова. «Общественное здоровье и здравоохранение» - М, 2011, 540 с.
43. Лазаренко Г.И, Полубенцева Е.И. «Управление качеством медицинской помощи» - М, 2000, 368 с.
44. Новиков Г.В, Дударов А.Я. «Санитарная охрана окружающей среды современного города» - М, 1998, 216 с.
45. Сепетлиев Д. «Статистические методы медицинских исследований» - М, 1968, 419 с.
46. Серенко А.Ф, Ермаков В.В. «Социальная гигиена и организация здравоохранения» - М, 1984, 671 с.
47. Сорокина Т.С. «История Медицины» - М, 1984, 384 с.
48. Стентон Гланц. «Медико-биологическая статистика» - М, 1999, 459 с.
49. Тульчинский Т.Х, Варавикова Е.А. «Новое общественное здравоохранение» - Иерусалим, 1999, 1028 с.
50. Шляков Э.Н. «Практическая эпидемиология» - Кишинев, 1991, 567 с.
51. Юрьев В.К, Кущенко Г.Н. «Общественное здоровье и здравоохранение» - Ст. Петербург, 2000, 911 с.

KURS İŞİ:

Bu fənn üzrə kurs işi nəzərdə tutulmur.

TƏCRÜBƏ:

Bu fənn üzrə istehsalat təcrübəsi nəzərdə tutulmur.

Hazırladılar:

Tədris hissə müdiri

t.ü.f.d., dos. K.Ə.Babayev

Dosent

t.ü.f.d., R.Q.Nağıyeva

Assistent

A.F.Mehdiyeva

Assistent

P.N.Babayev